INTERKOMMUNALT UTVALG MOT AKUTT FORURENSNING
Region Sør-Trøndelag

Sak 7/21
Ny organisering av IUA Sør-Trøndelag

Bakgrunn
IUA Sør-Trøndelag (IUA) er i dag etablert som et samarbeid etter den tidligere kommunelovens §27 om interkommunale samarbeid. I ny kommunelov finnes ikke §27-samarbeid og frist for å endre organisering er satt til utgangen av 2023. Alle kommuner må innen da vedta ny organisering.

Med dagens organisering er Trondheim kommune utpekt som administrativ kommune. Dermed er det Trondheim kommune som blant annet administrerer økonomien, har juridisk ansvar og har arkivansvar for IUA-samarbeidet. Trondheim kommune kjøper de administrative tjenestene fra Trøndelag brann- og redningstjeneste (TBRT) i form av en rådgiverstilling i 100 %. Årsmøtet med representanter fra alle medlemskommuner er øverste beslutningsorgan. Det er også oppnevnt et beredskapsstyre som ivaretar drift av IUA innenfor årsmøtets rammer.

Etter oppdrag fra IUA Sør-Trøndelags årsmøte i 2020 og IUA beredskapsstyre har en arbeidsgruppe sett på forskjellige organisasjonsformer for IUA Sør-Trøndelag basert på den nye kommuneloven. Arbeidsgruppen har bestått av Leif Harald Bremnes, Frank Grønås, Knut Johan Vik og Anna Carlsson. Arbeidsgruppen har sett på forskjellige organisasjonsformer og presentert alternativene for beredskapsstyret. Alternativene er drøftet i beredskapsstyret som nå legger frem sin anbefaling for årsmøtet.

Dokumentet inneholder en gjennomgang av alternativene, med estimerte kostnader og konsekvenser.

Alternative organisasjonsformer
I den nye kommuneloven, kap. 17 står det:

> *Kommuner og fylkeskommuner kan utføre felles oppgaver gjennom et interkommunalt samarbeid.*
>
> *Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til.*
>
> *Om samarbeidet omfattes av reglene om offentlige anskaffelser vurderes ut fra reglene om offentlige anskaffelser.*

Nedenfor presenteres et utdrag fra kommuneloven, men det anbefales også at man leser gjennom lovteksten for utfyllende informasjon.

Kapittelnummer i overskriftene nedenfor henviser til kapittel i den nye kommuneloven.
Link til lovdata: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83#KAPITTEL_6

Kapittel 18. Interkommunalt politisk råd
Interkommunalt politisk råd skal behandle generelle samfunnsspørsmål på tvers av kommunegrensene i den regionen rådet representerer. Det kan være f.eks. å avgi høringsuttalelser som berører næringsutvikling i regionen, drive utviklingsarbeid på regionsnivå eller å gi tilskudd for å stimulere utvikling.

Organisering:

- Skal ha et representantskap – øverste organ
- Alle deltagerne representert med minst et medlem
- Medlemmene velges av kommunestyret/fylkesting
- Hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder
- Kan fastsettes i samarbeidsavtalen at vervene som leder og nestleder skal gå på omgang mellom deltakerne
- Velges for fire år – annet kan bestemmes i samarbeidsavtalen
- Kan selv opprette andre organer (f.eks. styre)

Samarbeidsavtalen skal fastsette

a) rådets navn
b) om rådet er et eget rettssubjekt
c) hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet
d) hvilke saker rådet skal kunne behandle
e) hvilken myndighet som er lagt til rådet
f) den enkelte deltakerens eierandel i rådet og ansvarsandel for rådets forpliktelser hvis ansvarsandelen avviker fra eierandelen
g) hvordan deltakerne kan tre ut av rådet
h) hvordan rådet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for oppbevaringen av rådets arkiver etter at rådet er oppløst.

Kapittel 19. Kommunalt oppgavefellesskap
To eller flere kommuner/fylkeskommuner kan opprette et kommunalt oppgavefellesskap (KOF) for å løse felles oppgaver. KOF er utarbeidet for produksjonssamarbeid for mindre omfattende oppgaver. I stor grad gjelder samme regler som for interkommunalt politisk råd. Kommunalt oppgavefellesskap kan (men må ikke) være eget rettssubjekt.

Organisering:

- Skal ha et representantskap – øverste organ
- Alle deltagerne representert med minst et medlem
- Medlemmene velges av kommunestyret/fylkesting
- Hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder
- Kan fastsettes i samarbeidsavtalen at vervene som leder og nestleder skal gå på omgang mellom deltakerne
- Daglig leder i oppgavefellesskapet kan ikke være medlem av representantskapet.
- Velges for fire år – annet kan bestemmes i samarbeidsavtalen
- Kan selv opprette andre organer (f.eks. styre)

Samarbeidsavtalen skal fastsette

a) oppgavefellesskapets navn
b) om oppgavefellesskapet er et eget rettssubjekt
c) hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet
d) hvilke oppgaver og hvilken myndighet som er lagt til oppgavefellesskapet
e) deltakernes innskuddsplikt og plikt til å yte andre bidrag til oppgavefellesskapet
f) den enkelte deltakerens eierandel i oppgavefellesskapet og ansvarsandel for fellesskapets forpliktelser hvis ansvarsandelen avviker fra eierandelen
g) om oppgavefellesskapet skal ha myndighet til å ta opp lån
h) hva oppgavefellesskapet skal rapportere til deltakerne om
i) hvordan deltakerne kan tre ut av oppgavefellesskapet
j) hvordan oppgavefellesskapet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for at oppgavefellesskapets arkiver blir oppbevart etter at oppgavefellesskapet er oppløst.

Kapittel 20. Vertskommune

En kommune (samarbeidskommune) kan avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning.

Kommuner som deltar i et vertskommunesamarbeid, kan avtale å opprette en felles, folkevalgt nemnd i vertskommunen. Hver av deltakerne i samarbeidet skal være representert med to eller flere medlemmer i nemnda.

Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om

a) deltakerne i samarbeidet
b) hvem av deltakerne som er vertskommune
c) hvilke oppgaver og hvilken myndighet som skal legges til vertskommunen
d) når oppgaver og myndighet skal overføres
e) hvilke av vertskommunens vedtak deltakerne skal underrettes om
f) hvordan det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen skal foregå
g) hvordan deltakerne kan tre ut av samarbeidet
h) hvordan samarbeidet skal oppløses
i) annet som etter lov skal fastsettes i avtale.

Interkommunalt selskap (IKS)

IKS styres av Lov om interkommunale selskaper. Med interkommunalt selskap menes et selskap hvor alle deltakerne er kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper. Den enkelte deltaker hefter ubegrenset for en prosent- eller brøkdel av selskapets forpliktelser. Til sammen skal delene utgjøre selskapets samlede forpliktelser. Den enkelte deltakers ansvar for selskapsforpliktelser svarer til deltakerens eierandel i selskapet med mindre annet fremgår av selskapsavtalen. IKS må være eget rettssubjekt.

Organisering:

- Skal ha et representantskap – øverste organ

- Hvis ikke annet er fastsatt i selskapsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder.
- Medlemmene velges av kommunestyret/fylkesting
- Velges for fire år – annet kan bestemmes i samarbeidsavtalen
- Selskapet skal ha et styre på minst tre medlemmer.
- Selskapet skal ha en daglig leder som ansettes av styret med mindre det er fastsatt i selskapsavtalen at daglig leder ansettes av representantskapet.
- Daglig leder kan ikke velges til medlem av representantskapet.
- Daglig leder eller representantskapsmedlem kan ikke være medlem av styret.

Selskapsavtalen skal i det minste angi følgende:

1. selskapets foretaksnavn
2. angivelse av deltakerne
3. selskapets formål
4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor
5. antall styremedlemmer
6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet
7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen
8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner
9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen.

Kilde: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=iks

Påvirkende faktorer

Myndigheten til å stille krav til og følge opp den kommunale beredskapen mot akutt forurensning skal overføres fra Miljødirektoratet til Kystverket. I den forbindelse er det sendt ut et forlag til ny forskrift som skal erstatte Forurensningsforskriftens kapittel 18A. Forslaget til ny forskrift har kun små endringer, men kapittelet flyttes ut av forurensningsforskriften da det er et annet departement som nå har ansvar for å følge opp den kommunale beredskapen mot akutt forurensning.

I det nye forslaget er følgende avgrensning gjort med tanke på organisering av IUA:

> *Det interkommunale samarbeidet skal opprettes i henhold til kommuneloven kapittel 19 eller lov om interkommunale selskaper. Dersom det interkommunale samarbeidet ikke etableres som et eget rettssubjekt, skal det pekes ut en kommune som skal ha operativt og administrativt ansvar for det interkommunale samarbeidet for en periode på minst fem år av gangen.*

Avsnittet er ikke endret i det nye forslaget med unntak av at man har endret henvisningen til kommunelovens kapittel. Med bakgrunn i dette er det reelt sett to alternative organisasjonsformer som er aktuelle for IUA-samarbeidet, kommunalt oppgavefelleskap eller interkommunalt selskap.

Sammenligning mellom KOF og IKS

Nedenfor presenteres forskjellene mellom KOF og IKS innenfor økonomi og administrasjon. Tabellen tar for seg forskjellige områder og viser en estimert kostnad ved organisering etter hhv. KOF eller IKS. Noen kostnader er ikke kjent, men det gir et grovt bilde av forskjellene.

	KOF	**Kostnad**	**IKS**	**Kostnad**
Regnskap	Administrasjons-kommunen	Kr 0	Eget eller innleid	Estimert kr 150.000-300.000
Revisjon	Kjøpt tjeneste	Kr 30.000	Kjøpt tjeneste	Kr 30.000
Arkivsystem	Inngår	Kr 0	Eget arkivsystem	Medfører ekstra kostnad
Rammeavtaler	Bedre avtaler/priser via adm.kommunen	Erfaringsvis får IUA bedre avtaler gjennom kommunen enn selvstendig.	Egne avtaler må inngås og man vil kanskje ikke få samme vilkår som Trondheim kommune	Medfører ekstra kostnad
Forsikring av utstyr (innkjøpspris på IUA-utstyr overstiger 7,2 mill.)	Inngår	Kr 0	Må tegne egne avtaler	Medfører ekstra kostnad
Styrehononrar	Ikke nødvendig	Kr. 0	Nødvendig	Estimert kr 50.000-100.000

Ut fra ovenforstående oversikt og grovt estimat forventes det at IKS kan medføre en ekstra kostnad på over 400.000 årlig sammenlignet med oppgavefellesskap eller vertskommunesamarbeid.

Sammenligning organisasjonsstruktur

De forskjellige alternativene vil kreve noe forskjellig organisasjonsstruktur.

	KOF	**IKS**
Øverste beslutningsorgan	Må ha representantskap med representanter fra alle deltakerkommuner	Må ha representantskap med representanter fra alle deltakerkommuner
Styre	Kan velge å opprette styre	Må har et styre
Ansatte	Kan leies inn	Må ha ansatt daglig leder

Beredskapsstyrets vurdering

Kapittel 18. Interkommunalt politisk råd
Med bakgrunn beskrivelsen av et interkommunalt råds funksjon og forventet henvisning i *forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning* anser ikke beredskapsstyret at dette er egnet som organisasjonsform for IUA.

Kapittel 19. Kommunalt oppgavefellesskap (KOF)
Med et KOF kan IUA, hvis ønskelig, driftes på mer eller mindre samme måte som i dag, dvs. via Trondheim kommune sine administrative system med en 100%-stilling utleid fra TBRT. Samarbeidsformen KOF er det alternativ som vil være mest likt IUA Sør-Trøndelags nåværende organisering. KOF vil ikke kreve endringer som får økonomiske konsekvenser.

Kapittel 20. Vertskommune
Vertskommunesamarbeid fantes også i den gamle kommuneloven, og det har tidligere ikke vært vurdert som et alternativ for IUA Sør-Trøndelag siden det krever at vertskommunen overtar ansvar overfor de andre kommunene. Man ønsket ikke å ta eierskap og ansvar for akutt forurensnings-beredskapen ut av kommunene. IUA ble organisert som en støttefunksjon heller enn at IUA/vertskommunen skulle overta ansvaret. Et vertskommunesamarbeid vil ikke nødvendigvis medføre store økonomiske endringer. Vertskommunesamarbeid er heller ikke nevnt som alternativ i *forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning* og derfor vurderer beredskapsstyret at dette ikke er en god løsning.

Interkommunalt selskap (IKS)
Opprettelse av IKS er en større prosess enn de andre alternativene. Det vil kreve en større kostnad med å organisere IUA som et IKS heller enn noen av de andre samarbeidsformene. Det kreves en egen administrasjon av samarbeidet, eller innleie av, noe som dekkes av Trondheim kommune i dag. Ansettelsesforhold må flyttes over til IKSet og det krever en administrasjon som virker unødig omfattende for et så lite samarbeid.

Beredskapsstyrets anbefaling
Ut fra ovenforstående vurdering anbefaler beredskapsstyret at IUA Sør-Trøndelag i fremtiden organiseres som et kommunalt oppgavefellesskap.

Veien videre
Beredskapsstyret har gjennomgått alternativene og gir med dette sin anbefaling. Årsmøtet 2021 vedtar organisasjonsform og prosessen med vedtekter og avtaler starter.

INTERKOMMUNALT UTVALG MOT AKUTT FORURENSNING

Region Sør-Trøndelag

Tidsplan for hele prosessen:

aug.2020-des.2020	*Arbeidsgruppen utarbeider forslag til ny organisering med innspill fra beredskapsstyret*
okt.2020 og des.2020	*Beredskapsstyret vedtar anbefaling som legges frem for IUA årsmøte*
apr.2021	Årsmøtet vedtar ny organisering

Etter ny organisering er vedtatt utarbeides utkast til samarbeidsavtale og vedtekter.

apr-des.2021	Utkast til samarbeidsavtale og vedtekter utarbeides av arbeidsgruppe med innspill fra beredskapsstyret
okt.2021 og des.2021	Beredskapsstyret behandler utkastene. Utkast ferdigstilles senest til beredskapsstyrets møte feb.2022
apr.2022	Årsmøtet vedtar samarbeidsavtale og vedtekter
apr.2022-des.2022	Kommunestyrene vedtar samarbeidsavtale og vedtekter
jan.2023	Ny organisering trer i kraft

Forslag til vedtak:

Årsmøtet 2021 vedtar å organisere IUA Sør-Trøndelag etter kommunelovens kapittel 19. kommunalt oppgavefellesskap. Årsmøtet ber beredskapsstyret utarbeide utkast til vedtekter og samarbeidsavtale som legges frem for årsmøtet i 2022. Ny organisering trer i kraft 1. januar 2023.
